

SRBN VRT

Obilne padavine v minulem mesecu so na rast sadnega drevja ugodno vplivale, pospeševale so pa tudi razvoj škrlupa na listju in plodovih, zlasti tam, kjer ni bilo drevje niti enkrat, ali le površno poskropjeno. Zato je treba zamujeno čimprej nadoknaditi in drevje, zlasti jablane in hruške poskropiti, da rešimo, kar se rešiti da. Kot škropivo uporabljamo 2% žvepleno-apneno brozgo z dodatkom 300 g aresina. S samo 2% žvepleno-apneno brozgo škropimo drevje, ki ni obrodilo, z dodatkom aresina pa drevje, ki je več ali manj obloženo s sadjem. Pri tem škropljenju orosimo listje in plodove, da jih obvarujemo pred škrlupom in zavijačem, ki povzroča črvihost.

V juliju redčimo sadje pri namiznih sortah. Odstranimo vse pregoste, drobne, poškodovane in bolne plodove, da se ostali

lažje in lepše razvijajo in da se doseže tako boljša kakovost pridelka.

Letos precepljena drevesa je treba pregledati in odstraniti na cepilnih mestih vse nepotrebne in divje poganjke. Zlahitne poganjke privežemo na palico.

Ce v sadovnjaku dobimo še suhe veje in vodene poganjke, jih odstranimo. Rane zamažemo s cepilno smolo. Votline na deblu ali debelejših vejah zabetoniramo. S sadjem bogato obložene veje podpirajmo, da se ne polomijo. Odpadlo sadje zbirajmo in porabimo za svinje. Goseničje pasti, ki smo jih položili sredi junija proti zavijaču, pregledmo od srede julija naprej vsakih 10 dni ter uničujemo gosenice in bube. Na mladem drevju nadaljujmo s pokončevanjem listnih uši z 1½% raztopino tobačnega izvlečka in mazavega mila.

K. O.

PO LJ E

Julij je pri nas mesec žetve za rž, pšenico, oves in deloma še ječmen. V naših krajih sejejo po žetvi skoraj povsod strniščne sadeže: ajdo, repo ali pa krmske rastline, to so zelena koruza in razne zmesi koruze, grašice in ovsa. V začetku julija sejemo lahko v ječmenovo ali rženo strnišče tudi še koruzo ali pa sončnico za kisanje. Na ta način pridelamo velike količine surove krme za živino in nadomeščamo primanjkljaj krme s travnikov.

Ako bi iz kakršnega koli vzroka ne mogli sejati strniščnih sadežev, moramo kljub temu skrbeti za to, da bo njiva takoj, ko požanemo žito, plitvo preorana. Niti ni treba čakati, da požanemo vso njivo, ampak je še bolje, da jo preorjemo sproti v več manjših delih in čimprej zasejemo. Ajdo pognojimo s kakim fosfatnim gnojilom. Tudi kostna moka bo še letos nekoliko učinkovala, večji del bo pa seveda delovala prihodnje leto. S hlevskim gnojem ajdi ne smemo gnojiti, ker potem prebužno raste, počasi zori in zelo rada plega. Okopavine tudi ta mesec še skrbno plevimo, da plevel ne bo mogel napraviti semena. Preden se

sončnice razcveto, jim potrgamo stranske poganjke, ki delajo majhne glavice, da ne odzamejo hrane glavnemu cvetu.

V kolikor letos morda ne bo dosti bencina za mlatev, se bo treba poslužiti mlatilnic na električni pogon ali na vitelj. Lasniki takih mlatilnic naj priskočijo svojim sosedom rade volje na pomoč, da delo ne bo zastajalo.

Kdor je dosti zgodaj kosil seno, bo zadnje dni julija lahko že začel kositi olavo, to zlasti letos, ker je bilo po košnji sena ves čas dosti dežja. Po košnji navozimo na travnik gnojnico in travnik pobranamo.

K. O.

Zaznamuj krompirjeve gomolje če hočeš pridelati dobro seme

Za zboljšanje in povečanje pridelka krompirja je najvažnejše dobro in zdravo seme. Čeravno vsak kmetovalec to ve in je prepričan o važnosti dobrega semena, saj lahko vsako leto opazuje velike razlike v pridelku med sosedi, še vedno ne stori vsega, da bi prišel do res dobrega semenskega blaga. Več-

krat smo že poudarjali važnost zamenjavanja krompirja za seme. Ker pa je v teh neurejenih razmerah zamenjavanje zelo težavno in v večjem obsegu skoraj nemogoče, je treba storiti vse, da bomo sami doma pridelali tudi dober semenski krompir.

Krompir v naših nižinskih legah kmažu opeša. Čeprav odбираjo spomladi najlepše gomolje, ki so na videz popolnoma zdravi, vendar pridelki od leta do leta pojemajo, vedno bolj ga napadajo razne bolezni. Ako hočemo z odbiro zboljšati krompir, ali vsaj samo preprečiti prehitro izroditev, ne zadoštuje, da odбираmo za seme le gomolje; pri tem delu pride med seme mnogo lepih in zdravih gomoljev od slabih rastlin. Zato je treba odbirati rastline že na njivi. Končni cilj pri odbiranju pa je, da dobimo rodoviten krompir, ki ima dosti krepko kalečih očesc in ki bo tudi zdrav.

Opazujmo krompir med rastjo meseca junija in julija ter še pozneje. Videli bomo lepe, močne rastline poleg nizkih, slabotnih, zdrave in lepo zelene poleg bolnih. Vse močne, bujne in zdrave rastline zaznamujemo na njivi s količki, da bomo gomolje tako zaznamovanih rastlin jeseni ločeno izkopali. Res bo imel jeseni nekaj več dela, toda kdor boče v naših razmerah sam pridelati dober semenski krompir, je nujno potrebno, da odбира rastline že med rastjo. — s.

Ajdova setev

Ajda potrebuje od setve do žetve nekaj manj kot tri mesece. Če jo sejemo okrog

srede meseca julija, bo proti koncu septembra že zrela za žetev.

Vzkalitev in rast posevka sta predvsem odvisni od vlage, ki je v zemlji ob času setve. Zato moramo gledati na to, da po žetvi glavnih sadežev zemljo čimprej preorjemo, obdelamo in na novo posejemo. Po žetvi glavnih sadežev se vlaga zelo hitro izgublja iz zemlje in je zato pridelek ajde zelo odvisen od pravočasne setve. Preoravanje strnišč za ajdovo setev je po žetvi najbolj nujno opravilo.

Ajda je skromna rastlina in uspeva za vsakim žitom, če mu je bilo gnojeno s hlevskim gnojem. Pridelek ajde zelo dvignemo, če ob setvi gnojimo s fosfornimi in kalijevimi umetnimi gnojili. Od fosfornih umetnih gnojil je sedaj na razpolago samo kostna moka, ki je težko raztopna in večini kmetijskih rastlin v prvem letu le malo dostopna. Ajdove korenine s svojimi sokovi lahko raztapljajo branilne snovi, ki sicer v vodi niso topiljive. Zato ajdi ustrežemo tudi s težko raztopno fosforno kislino v kostni moki. Na 1 hektar potrosimo 300 do 400 kg kostne moke po surovih brazdah in jo nato zabranamo. V kolikor ajda fosfornih spojev ne bo izrabila, bodo ostali kot zaloga v zemlji za poznejše setve.

Od kalijevih umetnih gnojil pride v posev 40% kalijeva sol, ki jo potrosimo 100 kg na ha. Pri pomanjkanju kalijeve soli si pomagamo z lesnim pepelom, ki ga je treba do 800 kg na ha. Z dušičnimi gnojili ajdi ne gnojimo, ker podivja, pozno dozori in daje slabši pridelek. — s.

ŽIVINOREJA

Živino bomo v juliju krmili le s svežo zeleno krmo, katero sproti nakosimo. Sparjene in segrete zelene krme ne pokladajmo, ker povzročajo razne prebavne motnje in živina dobi drisko. Tudi novega sena še ne bomo dajali živini, ker nedozorelo in neuležano seno lahko povzroči razne prebavne motnje. Seno mora namreč predhodno dozoreti, prevreči, kar traja najmanj 6 do 8 tednov, nakar je šele dobro za krmljenje. Ako bomo morali pokladati suho krmo, kot n. pr. konjem, bomo rajši dali deteljo, ki je bila že v maju mesecu pokošena, le v skrajni sili bomo dali nekaj novega sena, ki ga pa bomo pomešali s starim senom ali pa s slamo.

Ker je letos velika težava s sušenjem sena, bo marsikdo spravil seno, ki še ne bo dovolj suho. Temu priporočamo, da pri spravljanju sena doda nekaj živinske soli (1—2%). Sol namreč dobro konservira seno in prepreči vrenje, plesnivost ter poleg tega napravi krmo okusnejšo.

Po košnji travnikov in ko otava že malo poraste, bi bilo najumestnejše, da bi začeli

s pašo. Kajti dobra paša je najboljša krepka krma za vsa živino, tudi pa prašiče, in je nikdar ne moremo dovolj priporočiti našim kmetom.

Pujske preko poletja krmimo samo s svežo zelenjavo, katero poprej zrežemo. Za priboljšek jim moramo dati nekaj otrobov ali zdrobljenega žita, najboljšo v gostem stanju. Tudi sveže vode za pitje ne smejo pogrešati. Zjutraj in zvečer pujske redno spuščajmo na prsto, ako jim že paše ne moremo nuditi. V nudi vročini jim preskrbimo senco, ali jih pa raje pustimo v svinjari. Da pujske poleti obvarujemo pred rdečico, jih dajmo takoj cepiti, ako tega še nismo dosedaj storili. Ker bo v bodoče glede maščob veliko pomanjkanje, naj vsakdo, ki ima količjak krme, zase vzdrži prašička. Ako ga še nimate, se obrnite na svojo drugo. Gospodarska zveza vam lahko preskrbi po primerni ceni domače šentjernejske pujske. Naše geslo danes je: vsaka družina, ki lahko pridelala potrebno krmo, mora zase vzrediti prašiča! K. O.

PRI ČEBELICAH

Ker je v juniju prevladovalo deževno vreme, utegnejo čebele ob ugodnem vremenu v juliju tu in tam še rojiti. Če hočemo imeti od teh poznih rojev, kako korist, jih moramo pridno krmiti, zlasti ob slabi paši. Potem smemo upati, da se bo družina ugodno razvijala. Sicer pa je najbolje, da pozne roje vračamo.

Vse roje in izrojence pregledamo, če imajo dobre matice. Stare in slabe zamenjamo, brez-matične družine pa združimo. Trotove ne skušamo zdraviti, ker je običajno ves trud brezuspešen, bolje storimo, da jih porazdelimo. Če nismo storili v juniju, porabimo ta mesec in avgust za vzrejo matice. Ker slabši panji običajno že preženejo trote, ostanejo ti le še v močnih družinah. Od teh odberimo posebno močne in z dobrimi lastnostmi. Silimo jih k obilnemu zaleganju s pokladanjem medu. Ne skoparimo z njim in ne sklicujemo se na dobro pašo. S krmiljenjem dosežemo, da ne bo matica prenehala zalegati trotovska jajčeca. Tako bodo imeli izbrani panji dovolj močnih in krepkih trotov. Dobre lastnosti bodo prenesli pri plemenjenju na zarod. Če smo

določili za vzrejo matice dobrega matičarja in za plemenjenje dobrega trotarja, smemo upati na najboljši uspeh. Vsa opravila, opazovanja in dognanja skrbno zapisujemo.

Kdor še ni prepeljal svojih čebel v pašo, naj to takoj stori. Poiščimo si ugoden kraj in zanesljivega posestnika, ki bo nudil primeren prostor. Ne silimo v kraj, jer je dovolj domačih čebelarjev ali so pripeljali tja že drugi svoje čebele. Domači čebelarji pa naj bodo uvidevni in ne nevoščljivi. Če je dobra paša, zlasti na hoji, bo za vse dovolj. Upoštevajmo tudi pašo na sončnicah.

Najboljše in najhitrejšo prevozno sredstvo je danes avto. Kjer le moremo, naj se združi po več malih čebelarjev, ki naj ga najamejo in skupno prevažajo. Tako si medsebojno pomagajo in zmanjšajo stroške.

Ko iščemo primeren prostor za pasišče, skrbno pazimo, da ne bomo postavili čebel v tak raj, kjer je kaka čebelna nalezljiva bolezen. Tudi ne postavljajmo panjev v kak zapuščen, star čebelnjak. Vselej prej povprašajmo, zakaj je čebelnjak prazen. Klice nalezljivih bolezni žive tudi desetletja.

K. O.

R A Z N O

Kolektivna pogodba

in nove minimalne mezde za poljedelske delavce

Na podlagi odobritve od strani pristojnega oblastva je stopila v veljavo kolektivna pogodba za poljedelske delavce Ljubljanske pokrajine. Pogodba v celoti nadomešča bivši poselski red in so njena določila veljavna brez izjeme za vse delodajalce in delavce v poljedelstvu na področju pokrajine.

Pogodba določa med drugim, da morata delodajalec in stalni poljedelski delavec pred nastopom službe skleniti posebno službeno pogodbo v dveh izvodih. Obrazec pogodbe je predpisan s kolektivno pogodbo.

Delodajalec in stalni ali polstalni poljedelski delavec se lahko dogovorita, da ima v roku prvih 14 dni po nastopu službe vsaka pogodbeni stranka pravico odstopiti od pogodbe brez odpovednega roka.

Službeni odnos stalnih in polstalnih poljedelskih delavcev traja eno gospodarsko leto, ki je enako koledarskemu letu ter se obnavlja molče od leta do leta, če ga ena izmed pogodbenih strank ne odpove.

Odpoved se izvrši pismeno ali ustno, in sicer za gospodarskega posla (hlappa ali deklo) najkasneje do 1. decembra, za druge

stalne in polstalne poljedelske delavce pa najkasneje do 15. septembra.

Gospodarski posel, ki mu služba preneha brez njegove krivde in proti njegovi volji, ima pravico do odpravnine v znesku četrte letne plače v denarju, ako je službeno razmerje trajalo nepretrgoma 10 let. Odpravnina narašča z vsakim nadaljnjim letom službe za polovico zadnje mesečne plače, dokler se ne izenači s celoletno plačo.

Stalnim poljedelskim delavcem, ki so zaposleni nepretrgoma celo leto, pripada po enem letu službe pri istem gospodarju letno plačan nerazdeljen dopust za dobo enega tedna.

V pogodbi so določeni tudi predpisi za delavčovo bolezen ali nezgode, glede opoldanskega, nočnega, prazničnega in nedeljskega počitka ter urejevanja službenih odnosov dninarjev in naturalnih dajatev.

S posebnim dodatkom so bile določene z veljavnostjo od 1. dec. 1943 nove zvišane draginjske doklade na mesečne plače, in sicer:

Na mesečne plače do 100 lir, 100 lir doklade, od 101 do 200 lir, 70 lir doklade, od 201 do 300 lir, 60 lir doklade, nad 300 lir, 40 lir doklade.

Za dninarje so določene sledeče minimalne dneine: za moške dninarje 30 lir, za

ženske dninarice 20 lir. Poleg te plače morajo dobiti dninarji in dninarice pri delodajalcu celodnevno hrano. Če pa ne dobe hrane, se ta preračunava takole: kosilo 6.50 lir, večerja 4 lire, zajtrk 3 lire, dve mali južini po 3 lire. Tako znaša minimalna plača brez hrane pri gospodarju dnevno za moškega dninarja 49.50 lir, za žensko dninarico pa 39.50 lir.

Minimalna mezda za viničarja znaša dnevno 20 lir poleg naravnih dajatev, predpisanih z viničarskim redom.

Na zadnji izplačilni dan pred Božičem se izplača vsem stalnim poljedelskim delavcem kot božično nagrado plačo za 1 teden. Pri delavcih, ki prejemajo mezdo dnevno, se nagrada izračuna tako, da se dnevna mezda pomnoži s 6, pri delojemalcih z mesečno plačo pa se deli ista s 4.

V kolikor pa imajo delojemalci, zaposleni v poljedelstvu boljše urejene delovne pogoje in višje plače, kakor so določene s kolektivno pogodbo in dodatkom, morajo ti boljši pogoji in višje plače za delavce ostati še nadalje v veljavi in jih delodajalci ne smejo spreminjati.

Kolektivna pogodba in dodatek bosta izšla v tisku v obliki žepne brošure in se bodo z njimi tako lahko podrobno seznanili vsi prizadeti gospodarski in delojemalski krogi.

Cena opeki

Pokrajinska uprava je na podlagi določil o kontroli cen odobrila na prošnjo Združenja industrijcev in obrtnikov Ljubljanske pokrajine v Ljubljani sledeče opekarniške izdelke:

1. Normalni zidaki $25 \times 12 \times 6.5$ cm, 1000 kom. 800 lir; 2. zidaki votlaki in luknjači $25 \times 12 \times 6.5$ cm, 1000 kom. 880 lir; 3. zaklopniki M, holandska strešna ponev, vožasti vkladnik D in zarezana opeka 40×21 cm. 1000 kom. 1600 lir; 4. bobrovec 39×19 cm. 1000 kom. 1280 lir; 5. žlebak čopnik, 100 kom. 1100 lir; 6. žlebak za strešnike, navedene pod št. 3, dolžina 43 cm, 100 kom. 750 lir; 7. žlebak bobrovec, dolžina 42 cm, 100 kom. 650 lir; 8. tlakovec - pečarski, 100 kom. 734 - franko tovarna, naloženo na voz, vključno javne dajatve, izključno davek na poslovni promet. Glede cene ostalih izdelkov se bo odločilo pozneje. Cene je v smislu odredb člena 4. naredbe od 9. maja 1941 objaviti v prodajnem prostoru.

Prekoračenje teh najvišjih cen se kaznuje po uredbi o cenah v zvezi z naredbo od 26. jan. 1942, št. 8, Sl. list št. 8/42.

»Strokovno predavanje« o vinu

Bilo je pred leti, ko sem po lepi Dolenski predaval o najvažnejših opravilih v vinogradu. Po predavanju sem redno raz-

pravljaj s poslušalci in odgovarjal na stavljena mi strokovna vprašanja. Bilo je nekoč med bistrim Belokranjskim ljudstvom predavanje, pri katerem je izostala razprava. Starec z lepo sivo brado vstane takoj po predavanju in me vpraša: »Veste, gospod predavatelj, kdo nas je naučil vinograde okopavati in trte obrezovati?« Nato vprašanje mu nisem znal odgovoriti, zato sem se hitro odrezal: »Jaz ne vem, pač pa boste vi znali, saj ste starejši od mene.« Starec se nasmehne in odgovori občinstvu: »Nobeden razen mene tega ne ve, ker sem se to šele danes ponoči zmisli, kar vam bom zdaj povedal.«

Starec pripoveduje

»Bilo je to v časih še pred Noetom. Tedaj je živel mož, ki je silno ljubil krepko vinsko kapljico. S prirotenim kolom je kar v ledino zasadil trsno rozgo okrog svoje kolibe kakor bi sadil vrbo. Trta je rastle bohotno kot srobot. Nesrečni možak pa je pil vsak dan do pijanosti. Njegova žena je bila zelo nejevoljna in tega ni mogla trpeti ter je na tihem pripravljala kruto maščevanje za možovo pijančevanje. Nekega lepega dne, ko se je mož napotil na lov, je ženo zgrabila sveta jeza. Odprla je svinjake in spustila svinje v ograjeni vinograd. Packi so razrili zemljo v vinogradu prav temeljito. Ko se je mož vrnil in ko je zagledal razrito zemljo v svojem vinogradu, je zbesnel in ženo pošteno nabil. Glej čudež: razriti vinograd je kmalu lepo zelenel in je naslednje leto obilo obrodil. Od tedaj je mož vsako leto od časa do časa spuščal svinje v vinograd, da mu razrijejo zemljo. Še sam jim je pomagal s primerno pripravljenim jele-njim rogom.

Zenina jeza je postajala od leta do leta vedno večja. Zaklela se je, da bo vinograd uničila. Nekega lepega spomladanskega dne, ko se je mož tako napil, da je ležal kot klada, je žena v jezi zgrabila kamenito sekirko. Začela je tako klestiti po trsju, da je bilo vinograd žalostno pogledati, ko si je žena nad njim ohladila svojo jezo. Mož se je drugi dan streznil in videl razdejanje v vinogradu. Zagrabil je gorlačo in začel klestiti po ženi tako kot je ona poprej po vinogradu. Vse to je žena prestala v upanju, da bo moža vendar spravila k pameti. Uboga revica se je hudo vračunala. Naslednjega leta je začel vinograd krepko odganjati in je obrodil tako lepe in velike grozde z debelimi jagodami, da so se vsi vinopivci začeli zanimati za početje pijančeve žene. Brihtni možje so si izdelali primerne kosirje iz koštrunovih rogov in z njimi redno pri-krajševali svoje trte.

Vidite, dragi moji — ženska glava je moža naučila vinograde okopavati in trse obrezovati.«

Tako se je na splošno veselje in zadovoljnost vseh poslušalcev končala razprava po mojem predavanju v Beli Krajini. E.